

BAROKNÍ PALÁC COLLOREDO-MANSFELDŮ NA STARÉM MĚSTĚ PRAŽSKÉM

PAVEL VLČEK

Článek se zabývá barokním Colloredo-Mansfeldským palácem, významnou barokní stavbou z přelomu prvního a druhého desetiletí 18. století. Přesnější datování prostřednictvím dendrochronologie umožňuje s větší pravděpodobností určit autorství Giovanniho Battisty Alliprandiho, jehož polír se ostatně stavby zúčastnil. Článek se věnuje i rokokovému zařízení paláce a velké přestavbě z let 1901–1902.

THE COLLOREDO-MANSFELD BAROQUE PALACE IN THE OLD TOWN OF PRAGUE

The article deals with the Baroque Colloredo-Mansfeld palace, an important Baroque building from the turn of the first and second decades of the 18th century. More precise dating by dendrochronology is permitting a more likely determination of the authorship of Giovanni Battista Alliprandi, whose foreman otherwise attended the construction. Attention is also given to the Rococo furnishings of the palace and the major reconstruction in the years 1901–1902.

Klíčová slova — Praha – vrcholné baroko – rokoko – Giovanni Battista Alliprandi – palác Colloredo-Mansfeld

Key words — Prague – high Baroque – Rococo – Giovanni Battista Alliprandi – Colloredo-Mansfeld Palace

Podobně jako celá řada pražských barokních staveb, ani palác v Karlově ulici není výjimkou, že v něm nalezneme starší konstrukce, sahající hluboko do středověku. Vždyť stojí na velmi exponovaném místě při vyústění tehdy jediného pražského mostu. Dodnes tvoří nejstarší součást stavby románské sklepení vybudované z charakteristického kvádřikového zdiva, které odpovídá způsobu obvyklému u pražských domů ve 2. polovině 12. až 1. polovině 13. století.¹ Přitom podle výsledků archeologického průzkumu zde existovalo již před vznikem tohoto domu starší osídlení (PROKOPOVÁ 2012, 48–49). Nepříliš výstavná obytná budova někdejšího románského dvorce nebyla postavena v dnešní uliční čáře Karlovy ulice, silně od ní odstupovala, a románský sklep se tak dnes ocitl pod levým křídlem paláce. Výstavba Karlova mostu, situovaného poněkud jižněji proti předešlému Juditinu, pravděpodobně posunula také komunikaci a zvýšila význam místa. Nelze se proto divit, že tou dobou vznikl při ulici dosti reprezentativní dům, jak potvrzují dosud zachované monumentální sklepy (obr. 1), již respektující novou uliční čáru. Sklepení uličního křídla však nevzniklo najednou, na východní straně se liší od jistě mladšího sklepení v západní polovině, a je tak nutno předpokládat dvě gotické stavební fáze. První lze snad datovat do 2. poloviny 14. století, další pak do 15. století, do období pozdní gotiky. Gotická korunní římsa, objevená ve fasádě sousedního domu 188/I, jehož část však byla součástí dnešního paláce, ukazuje, že stavba dosahovala výše necelých 11 m (MUKOVÁ/MUK 1989, 72–73). O významu a velikosti domu svědčí tržní cena z roku 1552, kdy dům byl prodáván za 550 kop gr. č. Ve 2. polovině 16. století došlo k vynucené velké přestavbě, protože dům, o němž se tehdy zmiňuje šenk, poškodil někdy před rokem 1577 požár. O velkém zhodnocení domu v poslední čtvrtině 16. století vypovídá i prodejní cena z roku 1600, která se vyšplhala na 2000 kop gr. č., tedy takřka na čtyřnásobek ceny z roku 1552.² K úpravám zřejmě došlo i v dalším desetiletí, jak dosvědčuje závazek nabyvatelky domu z roku 1608, dle níž měla „paní i její dědicové povinnost ten dům neprodleně stavěti a zvelebovati“, na což měla „každoročně vynaložiti 500 kop grošů“, a to až do celkové částky 3000 kop gr. míš. Pokud by tak neučinila, měl dům zůstat rektorovi jezuitské koleje, jemuž předtím také patřil.³ Již v roce 1610 došlo k dalšímu prodeji, a to v ceně překračující odhad z roku 1608, včetně započtených 3000 kop gr. míš., které měly být vydány na zvelebení objektu. Celkem bylo zapláceno 8400 kop gr. míš. Přesto i další majitel (spíše však spolujaditel, protože rektor zůstával majoritním vlastníkem) v místě nadále mezi lety 1610–1619 stavěl. Podle pozdější relace měl být dům zřejmě v roce 1608 velmi starý a zašlý a musel být nově vystavěn v částce 30 000 kop. Údajně zde dokonce Friedrich Falcký po bitvě na Bílé hoře konal jakousi poradou, než se uchýlil hlouběji do města a posléze do ciziny.⁴ Třicetiletá

1 Na existenci románského prostoru upozornily již J. LIBALOVÁ a M. VILÍMKOVÁ (1958, 32). Sklepení zmínila rovněž Anežka MERHAUTOVÁ (1971, 280), nověji pak Zdeněk DRAGON (2002, 95).

2 (18.) 1552, 20. května „Jakož je někdy Jan Kolský z Kolovsi, místosudí dvorský kr. Českého, koupil dům od Jakuba Daniela blíž mostu a Lidmily z Květnice mj. za V 1/2 C kop gr. č. ...“ (TEIGE 1915, 503) a (31.) 1600, 1. září „... urozený a statečný rytíř p. Václav Ples Heřmanský z Sloupna na Stolanech, cis. rada a purkrabí Karlštejnský, k. d. nárožní Danielovský k. d. od Lidmily Lamrštorfové z Čimic za 2000 k. gr. č.“ (TEIGE 1915, 505).

3 EBEL 1989, 3–4 s odkazem na NA Jes, sign. LXXIV/1 a neúplně Teige 1915, 505.

4 TEIGE 1915, 505; NOVOTNÝ 1945, 11–12; EBEL 1989, 4–5 s odkazem na NA SM, C 215/S/65, dále C 215/P/2/4.